

Noctuidae nous o interessants per a la fauna catalana i ibèrica, VIII (Lepidoptera)⁽¹⁾

Josep Joaquim Pérez De-Gregorio & Martí Rondós Casas

Museu de Ciències Naturals de la Ciutadella (Zoologia). Passeig Picasso, s/n; E-08003 Barcelona

Abstract. New or interesting Noctuidae from the Catalonia and Iberian Peninsula, VIII (Lepidoptera). Ten species of Noctuidae that are new or poorly known from Catalonia and Iberian Peninsula are presented.

Resum. S'esmenten deu espècies de Noctuidae noves o interessants per a la fauna de Catalunya i la península Ibèrica.

Key words: Noctuidae, Lepidoptera, faunistics, Catalonia, Iberian Peninsula.

Introducció

Les recerques lepidopterològiques dutes a terme pels autors els darrers anys, unides a l'estudi del material conservat a les col·leccions del Museu de Ciències Naturals (Zoologia) de Barcelona (MZB) i de l'aplegat per diversos lepidopteròlegs col·laboradors del museu i/o membres de la Societat Catalana de Lepidopterologia (SCL), ens permeten donar a conèixer una nova relació de deu espècies de Noctuidae que són noves per a la fauna catalana i/o ibèrica (indicades amb un *) i/o que amplien les informacions fins ara conegudes sobre la seva distribució geogràfica al nostre país.

Resultats

Hypeninae

Phytometra luna Zerny, 1927. La Morera de Montsant (serra del Montsant, Priorat, 31TCF27, 1.070 m), 1 ex., 2.VII.2005 (F. Vallhonrat *leg.*, J.J. Pérez De-Gregorio *col.*). Endemisme ibèric descrit per Zerny (1927 b) del barranc d'El Algarrobo (Algesires, Cadis) i conegut de poques localitats catalanes (Pérez De-Gregorio 1985; Requena 1987).

Nolinae

Meganola strigula (Denis & Schiffermüller, 1775). Cornudella de Montsant (serra del Montsant, Priorat, 31TCF27, 680-750 m), 3 ex., 3.VI.2005 (F. Vallhonrat *leg.*, J.J. Pérez De-Gregorio *col.*).

⁽¹⁾ Treball presentat com a comunicació a la 145 Sessió Científica de la SCL (Barcelona, 17 de desembre de 2005)

Nola tutulella Zerny, 1927. Puerto de La Ragua (Sierra Nevada, Granada, 30SVG90, 2.000 m), 1 ex., 9.VII.2005 (M. Rondós leg., J.J. Pérez De-Gregorio col.).

Cuculliinae

**Amphipyra perflua* (Fabricius, 1787).

Referències: Culot 1914-1917, vol. 2, pàg. 60, làm. 49, fig. 8 (adult); Rakosy 1996, làm. 9, fig. 20 (adult), fig. 287 (genitàlia masculina) (làm. 2, fig 1a).

Buelas, t. m. de Peñamellera Alta (Sierra de Cuera, Astúries, 3TXN25, 270 m), un ♂, 9.VIII.1994 (J. Rius leg., col. Rius, MZB). Nòctua eurosiberiana, molt característica, distribuïda principalment pel nord i el centre d'Europa. Les localitats més meridionals conegudes fins ara corresponien al nord, centre i est de França (Lhomme, 1923-1925, Th. Varenne, com. pers.). Vola els mesos de juliol i agost, en una generació, i les erugues, polígafes, s'alimenten de fulles de diversos arbres i arbustos (*Populus*, *Ulmus*, *Prunus*, etc). Nova per a la península Ibèrica i sisè representant del gènere *Amphipyra* Ochsenheimer, 1816, present al seu territori.

Amphipyra berbera svenssoni Fletcher, 1968. Susqueda (Guilleries, 31TDG64, 281 m), 1 ♂, 9.VII.1978 (J.J. Pérez De-Gregorio leg. et col.). Aquest exemplar ens va passar desapercebut quan vam publicar la primera part de l'estudi dels Noctuidae d'aquella serralada (Pérez De-Gregorio 1979). La posterior revisió d'un treball monogràfic de Dufay (1970) sobre la presència a França d'aquest Cuculliinae ens ha fet examinar de nou el material d'*Amphipyra* Ochsenheimer, 1816, del grup *pyramidea* (Linnaeus, 1758) conservat a les nostres col·leccions, a les d'altres lepidopteròlegs i a les del MZB, en especial els exemplars capturats durant el mes de juliol (segons Dufay, op. cit., *berbera* és molt més precoç que *pyramidea*; la primera vola durant els mesos de juliol i agost, i la segona, durant els mesos d'agost i setembre). L'esmentat individu és l'únic dels examinats recollit el mes de juliol; de mida més grossa que els de *pyramidea*, presenta, a més a més de l'aparell genital, els caràcters externs identificatius de *berbera* ben patents.

Calophasia hamifera Staudinger, 1863. Lúa (Sierra de Meira, Galícia, 29TPH48, 390 m), 1 ex, 9.VIII.1991 (J. Rius leg., col. Rius, MZB); Valle de Navia (Astúries, 29TPH59, 421 m), 1 ex, 10.VIII.1991 (J. Rius leg., col. Rius, MZB).

**Cucullia dracunculi anthemidis* Guenée, 1852.

Referències: Culot 1914-1917, vol. 2, pàg. 114, làm. 60, fig. 13 (adult); Ronkay & Ronkay 1994, pàgs. 112-114, làm. 5, figs. 26-28 (adults), figs. 113, 114 i 200 (genitàlies) (làm. 2, fig 1c i 1d).

Coll de les Masies (muntanyes de Prades, Baix Camp, 31TCF37, 980 m), 2 ex., 29.VII.2005 (J.J. Pérez De-Gregorio & E. Requena leg., J.J. Pérez De-Gregorio col.). Tàxon eurosiberià, xeròfil. La forma típica és pròpia de l'Àsia Menor i de l'Europa Central i Oriental. La ssp. *anthemidis* Guenée, 1852, descrita de Bordeus (Girona, sud-oest de França), habita el nord d'Itàlia (Berio 1985), el sud de França (Lhomme 1923-1925) i algunes serralades de la meitat oriental de la península Ibèrica. La seva presència al Magreb requereix confirmació (Ronkay & Ronkay 1994). Les citacions ibèriques que coneixem corresponen a la serra

d'Albarrassí (Terol) (Zerny 1927 a; Berio 1985; Redondo 1990; Ronkay & Ronkay 1994; Kraus 2000 i altres autors). Ha estat també citada de Sierra Nevada (Granada) (Calle 1983), però sense que es conegui cap troballa o referència concreta que permeti assegurar la seva presència en aquesta serralada andalusa (Pérez López & Tinaut 1993). Vola des de finals de juny fins a començaments d'agost i les erugues s'alimenten de fulles de compostes del gènere *Aster*. Nova per a la fauna catalana.

Noctuidae

Apamea scolopacina (Esper, 1788). Lúa (Sierra de Meira, Galícia, 29TPH48, 390 m), 1 ex, 9.VIII.1991 (J. Rius leg., col. Rius, MZB).

**Mythimna (Aletia) algerica* (Oberthür, 1918)

Referències: Oberthür, 1918, pàg. 19, lám. 490, fig. 4045; Hacker *et al.*, 2002, pàg. 193, lám. 13, figs. 6-10 (adults), figs. 152 i 316 (genitàlies) (lám.2, fig.1b).

Reserva de Sebes, Flix (Ribera d'Ebre, 31TBF96, 41 m), 1 ♂, 24-28.VIII.2005 (P.J. Jiménez leg., J.J. Pérez De-Gregorio col.).

Noctuid atlantomediterrani descrit per Oberthür (1918) d'Algèria i distribuït pel Magreb i la península Ibèrica, d'on era conegut fins ara de diversos indrets del centre i el sud-est: Cerro de los Palos (Toledo), Cañada de San Urbano (Almeria), Múrcia (Múrcia), albufera de València i Ontinyena (Osca) (Calle 1981, 1983; Hacker *et al.* 2002). Vola en dues generacions, els mesos d'abril a juny i agost-setembre. La major part de les captures ibèriques procedeixen d'indrets palustres, en alguns dels quals (com a Flix) conviu amb la congènere *M. (A) congrua* (Hübner, 1817), de la qual es distingeix per diversos detalls de morfologia externa i per les estructures genitals. Nova per a la fauna catalana.

Agrotis turatii Standfus., 1888. Cornudella de Montsant (serra del Montsant, Priorat, 31TCF27, 680-750 m), 3 ex, 28.IV.2005 (F. Vallhonrat leg., J.J. Pérez De-Gregorio col.). Primera troballa al sud de Catalunya.

Agraïments

Els autors agraeixen als amics i col·legues Srs. Pere Josep Jiménez (Flix), Francesc Vallhonrat (Barcelona) i Thierry Varenne (Frontignan, França) la tramesa de material i les informacions fornides; als Srs. Oleguer Escolà i Glòria Masó (conservadors d'Entomologia del MZB), les habituals facilitats per a la consulta de les col·leccions lepidopterològiques del centre, agraïment que fem extensiu a la Sra. Sandra Valentín (bibliotecària del MZB) pel que fa a la consulta dels fons bibliogràfics de la institució.

Referències bibliogràfiques

Berio, E. 1985. Fauna d'Italia. Lepidoptera Noctuidae, vol. I, 970 pàgines. Edizioni Calderini, Bolonya, Itàlia.

- Calle, J. 1981 (1980). Contribución a los *Noctuidae* (Lep.) españoles, 24: Una nueva especie, cuatro nuevas subespecies y una nueva cita para España. *Bol. Asoc. Esp. Entom.*, 4: 79-84.
- Calle, J.A. 1983. *Noctuidos Españoles*. 430 pp., Boletín del Servicio contra Plagas e Inspección Fitopatológica (Fuera de Serie nº 1). Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Dirección General de la Producción Agraria. Madrid.
- Culot, J. 1914-1917. *Noctuelles et Géomètres d'Europe*, vol. 2, 243 pàgines. Ginebra, Suïssa.
- Dufay, Cl. 1970. *Amphipyra berbera* Rungs, espèce jumelle d'*Amphipyra pyramidea* L. (Noctuidae Amphipyrinae). *Alexanon*, 6 (7): 305-314.
- Hacker, H., Ronkay, L. & Hreblay, M. 2002. *Noctuidae Europaeae*, vol. 4 (Hadeninae 1), 418 pàgines. Entomological press, Sorø.
- Kraus, W. 2000. Beobachtungen zur Macrolepidopteren-Fauna der Iberischen Halbinsel. Teil 3 (Noctuidae, Arctiidae). *Nachr. Entomol. Ver. Apollo*, 20 (3-4): 337-408.
- Lhomme, L. 1923-1925. Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique, vol. I, 800 pàgines. Lot, França.
- Oberthür, Ch, 1918. Faune des Lépidoptères de Barbarie. Noctuidae. *Et. Lep. Comparée*, 16: 1-251. Rennes, França.
- Pérez De-Gregorio, J.J. 1979. Fauna lepidopterològica de les Guilleries. Família *Noctuidae*. *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 2: 23-39.
- Pérez De-Gregorio, J.J. 1985. Fauna lepidopterològica de les Guilleries. Família *Noctuidae*: 1ª *Adenda*. *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 7: 17-26.
- Pérez López, F.J. & Tinaut, A. 1993. Los Noctuidae de Sierra Nevada (Granada, Península Ibérica) (Lepidoptera: Noctuidae). *Boln. Asoc. Esp. Ent.*, 17 (2): 205-245.
- Rakosy, L. 1996. Die Noctuiden Rumäniens, 648 pàgines. Linz.
- Redondo, V. 1990. Las Mariposas y Falenas en Aragón, 226 pàgines. Diputación General de Aragón, Saragossa.
- Requena, E. 1987. Papallones de la Comarca d'Anoia. Vol. 2. Noctuidae, 109 pàgines. Quaderns d'introducció a la naturalesa, 2, Departament de Cultura, Ajuntament d'Igualada.
- Ronkay, G & Ronkay, L. 1994. Cuculliinae 1. In *Noctuidae Europaeae*, vol. 6, 1-282 pp. Entomological press, Sorø.
- Zerny, H. 1927 a. Die Lepidopterenfauna von Albarracín in Aragonien. *Eos*, 3: 299-488.
- Zerny, H. 1927 b. Die Lepidopteren-Fauna von Algeciras und Gibraltar in Süd-Andalusien. *Deust. Entom. Zeits. Iris*, 40 (2): 83-146.

Data de recepció: 8 de gener de 2006

Data d'acceptació: 15 de maig de 2006

Fig. 1 Adults de: **a**, *Amphipyra perflua* (Fabricius, 1787), Buelas, Sierra de Cuera (Astúries), ♂, 9.VIII.1994; **b**, *Mythimna (Aletia) algerica* (Oberthür, 1918), Reserva de Sebes, Flix (Ribera d'Ebre), ♂, 24-28.VIII.2005; **c i d**, *Cucullia dracunculi anthemidis* Guenée, 1852, coll de les Masies, muntanyes de Prades (Baix Camp), 2 ♀, 29.VII.2005 [fotos: M. Rondós].